

شناسایی و بررسی مقایسه‌ای امکانات و قابلیت‌های بخش هم‌ترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات ملی و بین‌المللی^۱

ملیحه سلیمیان ریزی^{*}، عاصفه عاصمی^{**}، رحمت الله فتاحی^{***}

دریافت: ۹۳/۱۰/۰۸

پذیرش: ۹۳/۱۲/۲۰

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی مقایسه‌ای قابلیت‌های نرم‌افزارهای هم‌ترازخوانی سامانه‌های مدیریت محتوای نشریات ملی و بین‌المللی به منظور شناسایی ویژگی‌های ضروری انجام شده است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نوع پیمایشی - کاربردی بوده و روش گردآوری اطلاعات به روش میدانی و مرور سیستم، مشاهده، مطالعات کتابخانه‌ای و بهره‌گیری از سیاهه واریسی محقق ساخته، بوده است. جامعه پژوهش، شامل سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات داخلی و خارجی و تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح تحلیلی و توصیفی انجام شده است.

یافته‌ها: در بخش اول پژوهش، قابلیت‌های هم‌ترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات در قالب جداولی ارائه شدند. در بخش دوم پژوهش با استفاده از سیاهه واریسی محقق ساخته بر اساس یافته‌های بخش اول و یک‌سری اطلاعات دیگر، میزان حضور قابلیت‌ها در سامانه‌های نمونه بررسی شد و در مرحله سوم پژوهش با مقایسه سامانه‌های انتخابی این نتیجه حاصل شد که بیشترین امتیاز دریافتی از امکانات موجود مربوط به سامانه‌های مدیریت محتوای پایگاه نشریات سه سامانه بین‌المللی ای. ای. اس^۱، ای. ام^۲، ا. جی. اس^۳ بود. از بین سامانه‌های داخلی سامانه مدیریت نشریات شرکت یکتاوب با اختلاف جزئی با سیستم‌های بین‌المللی هم سطح بود و امکانات موجود در سامانه مدیریت نشریات شرکت یکتاوب نسبت به دو سیستم داخلی (شرکت‌های توسعه انفورماتیک ایران و پژوهشگران سلامت) بالاترین امتیاز را دارا بود.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش نشان داد، کلیه امکانات موجود در سامانه‌های مدیریت محتوای نشریات ادواری به‌منظور حذف هزینه‌های اضافی موجود در روش‌های سنتی و همچنین کاهش بازه‌ی زمانی ارسال مقاله تا چاپ و ایجاد رابطه تعاملی بین کاربران می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: سیستم‌های اطلاعاتی، سامانه مدیریت محتوای نشریات، فرایند هم‌ترازخوانی.

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد می‌باشد.

* کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه اصفهان؛ salimian23@gmail.com (نویسنده مسئول)

** دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه اصفهان؛ af_asemi@yahoo.com

*** استاد گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد؛ fattahirahmat@gmail.com

مقدمه

علم زمانی ملاک و معیار داوری قرار می‌گیرد که نشر یابد. گفته می‌شود "در نظام‌های دینی، انگیزه نوشتن، کسب رضایت خالق و خدمت به خلق" است (حری، ۱۳۹۰). در جوامع علمی نیز داوری علمی بر نشر علمی گذاشته شده است. کتاب، نشریه، پایان‌نامه، ... محمل‌هایی برای نشر علم هستند. نشریات علمی به‌عنوان مهم‌ترین محمل اطلاع‌رسانی یافته‌ها و دستاوردهای نوین علمی به مثابه دروازه‌های دانش تلقی می‌شوند. در واقع مجلات به‌عنوان رایج‌ترین کانال و رسانه رسمی جهت تبادل یافته‌ها و نتایج علمی روزآمد شناخته می‌شوند. مجلات علمی مسئول جذب و ارزیابی مقالات و نوشته‌های تولید شده در یک رشته علمی هستند. لذا، مهم‌ترین عملکردی که می‌توان برای مجلات علمی در نظر گرفت، کنترل کیفیت اطلاعات منتشر شده به‌منظور اشاعه‌ی اطلاعات صحیح و معتبر است (علیدوستی و همکاران، ۱۳۸۷). رایج‌ترین روشی که مجلات برای تضمین کیفیت در نظر می‌گیرند، استفاده از فرایند داوری یا سیستم همترازخوانی (ویلیامسون^۱، ۲۰۰۳) یعنی "ارزیابی دستنوشته‌های ارائه شده به مجلات توسط داور یا داوران هم تخصص و همتراز با نویسنده دستنوشته" است (میرزایی و همکاران، ۱۳۸۶). در واقع فرایند داوری و سیستم همترازخوانی، دروازه اعتباریابی دانش از نظر اجتماع علمی محسوب می‌شود.

مباحث نظری

فرایند همترازخوانی^۲

شیوه معمول که مجلات برای تضمین کیفیت و اعتبار مقالات در نظر می‌گیرند بهره‌گیری از فرایند داوری یا سیستم همترازخوانی است. فرایند داوری و سیستم همترازخوانی از قدمت چندین ساله برخوردار بوده و به موازات افزایش تعداد مجلات علمی نقش مهمی در تضمین کیفیت علمی مقالات و مجلات ایفا کرده‌اند. این فرایند سبب پیشرفت قابل ملاحظه‌ای

در کیفیت دستنوشته‌ها^۳ و آثار علمی شده است (فتاحی، ۱۳۹۰). در اصطلاح همترازخوانی می‌توان شاهد مفاهیمی نظیر «بررسی» و «افراد همتراز» به قرار ذیل بود:

بررسی: گزارش ارزیابی از یک عملکرد، محصول، اثر علمی یا ادبی که اخیراً منتشر شده است یا در شرف انتشار است. ارزیابی می‌تواند به‌صورت توصیفی، گزارشی، تطبیقی یا انتقادی ارائه شود.

افراد همتراز: به افرادی گفته می‌شود که از لحاظ سن یا تخصص و تجربه در یک حوزه و یا در یک سطح مشغول فعالیت باشند.

بنابراین همترازخوانی عبارت است از: ارزیابی انتقادی و سازنده دستنوشته‌های ارائه شده به نشریات، که توسط افراد متخصص و هم‌سطح با نویسنده تهیه می‌شود (علیپور حافظی، ۱۳۹۱).

یکی از راه‌های رعایت نظام‌مند اخلاق حرفه‌ای در نشریات علمی، استفاده از سیستم همترازخوانی و تقویت آن است. سیستم همترازخوانی، ابتکاری است که نهاد علمی به جهت حفظ و ارتقای کیفیت دانش انتشار یافته، به آن دست یافته است. در صورت اجرای درست این سیستم، نه تنها امکان نشر دانش نامعتبر به حداقل می‌رسد بلکه ضمانتی برای رعایت هنجارهای حرفه‌ای مورد توافق جامعه علمی در نشر علم نیز می‌شود. هیچ شکمی وجود ندارد که سیستم همترازخوانی، ارزش آموزشی زیادی برای نویسندگان، داوران و سردبیران دارد. این سیستم برای خوانندگان مجلات هم ارزشمند است، چرا که نگران خواندن مقالات نامناسب و غیراستاندارد نخواهند بود از آنجا که "شهرت و وجهه سازمانی اعضای هیئت علمی نیز در اکثر موارد بسته به تعداد مقالات منتشر شده آنها در مجلاتی است که دارای سیستم همترازخوانی هستند" این موضوع اهمیت بیشتری هم می‌یابد. در بعضی از نوشتارها، این "سیستم جزء حیاتی و قلب فرایند کلی انتشارات" معرفی شده است، که موجب ایجاد ارزش افزوده در مقالات منتشر شده می‌شود نشریات علمی، به یاری سیستم همترازخوانی و

غیره هستیم و مقاله چاپ شده نهایی به صورت آنلاین و با دسترسی آزاد بیشترین تأثیر را بر تحقیقات آینده، توسعه و نوآوری خواهد داشت (گلد، ۲۰۰۹؛ ویر، ۲۰۰۵؛ ویلینسکی، ۲۰۰۷).

تأثیر فناوری بر نشر مجلات منجر به ایجاد و توسعه سامانه‌های مدیریت محتوای پایگاه نشریات شده است. این سامانه‌ها با هدف ایجاد بستر و امکانات مناسب دیجیتالی به منظور مدیریت کامل فرایندهای کاری یک نشریه از قبیل ارسال مقاله توسط نویسنده (گان)، پیگیری، اصلاح، داوری و تأیید نهایی مقاله، مدیریت اعضا و داوران و در نهایت انتشار مقاله طراحی شدند.

ضرورت و هدف پژوهش

در روش‌های سنتی، فرایند ارسال و همترازخوانی مقالات بر اساس سیستم‌های مبتنی بر کاغذ انجام می‌گرفت. در این روش نویسندگان مقالات خود را از طریق خدمات پستی و نامه‌نگاری‌های معمول به یک مجله ارسال می‌کردند. داوری‌ها به روش‌های متعددی انجام می‌گرفت و نسخه‌هایی از مقاله داوری شده و گزارش آن تهیه می‌شد. پیشرفتهای تکنولوژی و افزایش استفاده از اینترنت منجر به انتقال سریع و قابل اطمینان اطلاعات در هر جای دنیا شده است. با توسعه وب جهان گستر ارسال الکترونیکی مقالات و فرایند همترازخوانی گروهی مورد توجه قرار گرفته است (پاوی، پروبتز و بریلزفورد، ۲۰۰۰).

با ایجاد سیستم‌های اطلاعاتی بدون کاغذ مبتنی بر وب (شبکه) و گسترش سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت و ورود این سیستمها در کنترل و هدایت نشر الکترونیکی و به دنبال آن هدایت چاپ مقالات در مجلات بین‌المللی توسط ناشرین بین‌المللی، تحول عظیمی در این حوزه ایجاد گردید. بدیهی است که استفاده از این سیستمها در جهت تسهیل و ارتقاء سرعت انتقال داده‌ها و حذف فایل‌های کاغذی و هزینه‌های جانبی بسیار ارزشمند می‌باشد. هدف سیستم‌های فوق کمک

اجزا و عناصر درگیر در آن (نویسنده، سردبیر، هیئت تحریریه، داوران و مدیر مسئول و مدیر داخلی نشریه)، به مثابه دروازه‌بانان دانش^۱ تلقی می‌شوند که در تأیید نشر دانش معتبر و صحیح، نقشی اساسی دارند (میرزایی، ۱۳۹۲).

فرایند همترازخوانی مقاله مجله

فرایند داوری موضوعی است که به شدت بر همترازخوانی استوار است، به نحوی که اساس فرایند داوری را نظام همترازخوانی تشکیل می‌دهد. فرایند داوری و نظام همترازخوانی ذیل آن، نقش مهمی در تضمین کیفیت مقالات و مجلات علمی ایفا می‌کنند و از رسیدن اطلاعات ناصحیح به دست متخصصان و پژوهشگران یک رشته جلوگیری می‌کنند. سیستم همترازخوانی در مجلات علمی به عنوان یکی از معیارهای اصلی ارزشیابی مورد استناد قرار می‌گیرد. ارزیابی انتقادی، مستقل و بدون سوگیری، بخش ضروری فرایند داوری همه آثاری است که در فرایند تولیدات علمی قرار می‌گیرند. هر چند تصمیم نهایی در خصوص چاپ دستنوشته بر عهده سردبیر است، اما در واقع این سیستم است که به سردبیر کمک می‌کند از محتوای علمی و وضعیت نگارشی یک مقاله آگاه شده و سپس تصمیم‌گیری کند. به طور کل این شیوه، روشی استاندارد در انتشارات علمی به حساب می‌آید. این سیستم بین پژوهش‌های خوب و بد تمایز قائل می‌شود و نویسنده را از روند اصلاحات برای بهبود مقاله‌اش آگاه می‌کند. این نظام دارای مجموعه‌ای از فرایندهاست که از طریق آن کیفیت مقالات منتشر شده، تضمین می‌شود (ابویی اردکان و همکاران، ۱۳۹۱).

امروزه، به نظر می‌رسد که تقریباً همه جنبه‌های زندگی ما از سنتی به دیجیتالی انتقال یافته است. ما بیشتر از هر زمان دیگری وابسته به فعالیتهای مبتنی بر کامپیوتر شده‌ایم. با توجه به تحقیقات چاپ شده در مقالات مجله‌ها یا کنفرانسها، ما در مرحله الگوی مهم تغییر از چاپی به دیجیتالی در همه مراحل فرایند تحقیق، از جمع‌آوری داده‌ها تا تجزیه و تحلیل، تفسیر و

2. Gould
3. Ware
4. Willinsky
5. Pavey, Proberts & Brailsford

1. Gatekeepers of knowledge

۱. امکانات همترازخوانی در سامانه‌های مدیریت پایگاه تحت وب نشریات ملی و بین‌المللی کدامند؟
۲. سامانه‌های مدیریت پایگاه تحت وب نشریات نمونه‌های انتخابی تا چه میزان از امکانات و قابلیت‌های داوران برخوردار هستند؟
۳. کدامیک از سامانه‌های انتخابی مدیریت پایگاه نشریات ملی و بین‌المللی بیشترین قابلیت‌ها را دارا می‌باشند؟

پیشینه پژوهش

مرور مطالعات انجام شده در حیطه همترازخوانی سامانه‌های مدیریت محتوای پایگاه نشریات نشان می‌دهد که این مبحث چندان مدنظر پژوهشگران قرار نگرفته و بررسی‌های اندکی در این حوزه انجام شده است.

میرزایی و همکاران (۱۳۸۶) پژوهشی با عنوان "همترازخوانی در مجلات علمی" مطالعه موردی مجله جامعه‌شناسی ایران انجام دادند. در پژوهش مربوطه فرایند همترازخوانی را موضوع بررسی خود قرار داده و با استناد به داوری‌های موجود در آرشیو مجله جامعه‌شناسی ایران سیمایی از فرایند داوری در این مجله و عوامل تأثیرگذار در آن را ترسیم می‌کند. نوع فرایند همترازخوانی مورد استفاده در مجله جامعه‌شناسی ایران مبتنی بر شیوه دارای پنهان دوطرفه است. در این پژوهش خصوصیات فرایند داوری در این مجله با توجه به ویژگی‌های عمومی فرایند و نیز ویژگی‌های داوران از جمله سن، جنس، رشته تحصیلی، رتبه علمی و... مورد بررسی قرار گرفته است. اسناد مورد تحلیل شامل ۷۹۸ سند داوری در مورد ۴۱۸ دستنوشته و حاصل همکاری ۱۲۶ داور (۱۰۴ داور مرد و ۲۲ داور زن) می‌باشد. نتایج آزمون رگرسیون لاجستیک نشان می‌دهد از میان متغیرهای جمعیت شناختی داوران بین رشته تحصیلی، خارجی یا داخلی بودن داور و رتبه دانشگاهی با نتیجه داوری (پذیرش یا عدم پذیرش) رابطه معنی‌داری وجود دارد و سایر متغیرها رابطه‌ای با نتیجه داوری ندارند.

شیخ شعاعی (۱۳۸۸) در پژوهش خود به بررسی نرم‌افزارهای مدیریت محتوا و داوری مجله‌های علمی به‌منظور شناسایی ویژگی‌های ضروری نرم‌افزارهای مربوطه پرداخته

به رشد و توسعه فعالیت‌های پژوهشی در عرصه‌های علمی و فرهنگی در میان نویسندگان و فراهم کردن زمینه لازم برای تبادل افکار و اطلاعات است و همچنین ایجاد امکانات و بستر مناسب تعاملی به‌منظور مدیریت کامل فرایندهای گردش کار چاپ یک نشریه از قبیل مدیریت نویسندگان و داوران، ارسال مقاله، داوری مقاله، اصلاح مقاله، بررسی و تأیید نهایی مقاله و... طراحی شده‌اند.

سیستم‌های پیوسته، این امکان را فراهم می‌کنند که فرایند ثبت دستنوشته علمی و به تبع آن، داوری و ارزیابی آن دستنوشته در یک محیط الکترونیکی، به‌صورت یکپارچه و متمرکز صورت پذیرد. ضمن اینکه در طی این فرایند، تمامی ارتباطات بین نویسنده مقاله، سردبیران و داوران در همان محیط الکترونیکی انجام می‌گیرد (شیخ شعاعی، ۱۳۸۸).

به‌واسطه سیستم‌های مبتنی بر وب نشریات، بارگذاری و مدیریت فایلها از طریق هر مرورگر اینترنتی انجام می‌گیرد. و همچنین امنیت فایلها به دلیل نیاز به نام کاربری و رمز عبور جهت دسترسی به سیستم حفظ می‌گردد. علاوه بر آن داوران به راحتی می‌توانند به فایل‌های مرتبط دسترسی پیدا کنند (پاوی، پروبتز و بریلزفورد، ۲۰۰۰).

با توجه به مزایای متعدد سامانه‌های مدیریت محتوای پایگاه نشریات ضروری است با بررسی سامانه‌های مربوطه و تعیین امکانات و قابلیت‌های این سامانه‌ها از بروز مشکلاتی نظیر تاخیر در ارسال مقاله، تاخیر در بررسی اولیه مقاله، تاخیر در داوری مقاله و تاخیر در چاپ مقاله خودداری گردد. بنابراین هدف پژوهش حاضر، بررسی بخش همترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات ملی و بین‌المللی به‌منظور شناسایی قابلیت‌ها و امکانات مهم مورد نیاز در این بخش و مقایسه وضعیت فعلی سامانه‌ها است تا مشخص گردد سامانه‌های داخلی در مقایسه با سامانه‌های بین‌المللی در چه سطحی قرار دارند.

این پژوهش سعی داشته است که به سؤالات زیر پاسخ

دهد:

میرزا^۲ (۲۰۰۴) در مقاله خود مختصری از تاریخچه همترازخوانی را ارائه می‌دهد، که نتایجی از یک تحقیق جدید در بین مجلات که راه و روش‌های متعددی به‌عنوان تجربیات آنها با سیستم‌های نرم‌افزارهای همترازخوانی را نشان می‌دهد. نتایج تحقیق تأثیر محدودی از سیستم‌های ردیابی مقالات بر کیفیت داوری‌ها و تعداد داوران را نشان می‌دهد. البته تأثیرات قابل ملاحظه در سه بخش دیگر ایجاد کرده‌اند: به‌واسطه این سیستم‌ها تعداد مقالات ارائه شده به مجلات به‌ویژه از نویسندگان بین‌المللی افزایش یافته است؛ مدت زمان انجام کار تسریع یافته است و همچنین تأثیر مثبت بر روی سودمندی (کارایی) دفاتر سردبیری داشته است.

اسکووارتز و زامبونگا^۳ (۲۰۱۰) در مقاله خود روش‌هایی را معرفی می‌کنند که به زعم خویش فرایندهای سردبیری و همترازخوانی موثرتر و منصفانه‌تری را برای نویسندگان ارائه می‌دهد. به‌ویژه بر نقش سردبیران در فرایند انتخاب و مدیریت داوران، و ایجاد تعادل در نقش‌ها یا تأثیرات خود از یک مقاله و بازخورد داوران، و اجرای یک تصمیم سردبیری مناسب و منصفانه تاکید دارد. همچنین پیشنهاداتی به‌منظور صرفه‌جویی در وقت داوران، تهیه منابع مناسب برای نویسندگان در صورتی که مقالات آنها به‌طور غیر منصفانه‌ای رد شده است و تسریع در فرایندهای چاپ و نشر مجلات ارائه می‌دهند.

کانستانتینسکو و ویلادو^۴ (۲۰۱۰) در پژوهش خود به بررسی و معرفی سیستم همترازخوانی مجله BMIF پرداخته‌اند. این سیستم به‌منظور ارسال مقالات، همترازخوانی و ردیابی مدارک و مراسلات نیمه خودکار توسط نویسندگان و داوران تهیه شده است. در این مقاله نویسنده امکانات و قابلیت‌های بخش‌های مختلف سیستم از جمله بخش سردبیری، نویسندگان و همترازخوانی را مطرح می‌کند. توسعه این سیستم باعث دسترسی آزاد به محتوای مجله و افزایش شانس نمایه شدن توسط نمایه‌ها و پایگاه‌های متعدد شده است.

بر اساس آنچه گفته شد، می‌توان نتیجه گرفت مطالعاتی در داخل و خارج از کشور در حوزه‌های مختلف

است. در این پژوهش قابلیت‌ها و امکانات نرم‌افزاری نمونه‌های موجود که در داخل و خارج کشور مورد استفاده قرار می‌گیرند مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و در قالب جدولی ارائه شدند. سپس با استفاده از این جدول، همراه با یک سری اطلاعات دیگر پرسشنامه‌ای تهیه شده و برای نظرسنجی و نیازسنجی در اختیار ۱۵ نفر متخصص (داور، سردبیر، طراح یا پژوهشگر نرم‌افزار) قرار گرفت. بر اساس فراوانی به‌دست آمده برای هر ویژگی از نظر متخصصان، ویژگی‌های لازم برای یک نرم‌افزار مدیریت فرایند داوری به سه گروه ویژگی‌هایی با فراوانی ۱۰-۱۵، ۵-۱۰، ۵-۰ تقسیم‌بندی شدند. اکثریت ویژگی‌های یک نرم‌افزار فرایند داوری، از دیدگاه متخصصان در گروه ویژگی‌هایی با فراوانی ۱۰-۱۵ قرار گرفتند.

مک‌کرنان^۱ (۲۰۰۲) در مقاله خود با عنوان "مدیریت مجلات با کاربری تحت وب و سیستم‌ها و نرم‌افزارهای همترازخوانی"، به معرفی چندین نرم‌افزار مدیریت مجلات و همتراخوانی پرداخته است. از جمله نرم‌افزار "آلن ترک" که با هدف مدیریت فرایند ارسال و ثبت مقالات و داوری آنها، در محیط‌های الکترونیکی طراحی شده است. توسط این نرم‌افزار، تمامی فرایندهای انتشار مقالات از جمله ثبت‌نام نام نویسنده، ارسال مقاله توسط نویسنده، دریافت و ارزیابی مقاله توسط سردبیر و داوران و در نهایت انتشار الکترونیکی مقاله به‌صورت پیوسته انجام می‌گیرد. نرم‌افزار "بنج پرس" که توسط "های ویرا پرس" دانشگاه استنفورد برای مدیریت فرایند داوری مقالات در نشریات علمی این انتشارات طراحی و توسعه داده شده است. این نرم‌افزار با کاربری تحت وب کلیه فرایندهای ارسال، ارزیابی و انتشار مقالات را مدیریت می‌نماید. نرم‌افزار با کاربری تحت وب "رپید ریویو" که محصول شرکت "سن ویو" است، و یکی از معروف‌ترین نمونه نرم‌افزارهای مدیریت فرایند ارسال و داوری مقالات در محیط وب به‌شمار می‌رود. مک‌کرنان همچنین نرم‌افزارهای دیگری از جمله "ایتوریال منیجر"، "منیوسکرپت سنترال" نیز معرفی کرده است.

2. Meyers
3. Schwartz & Zamboanga
4. Constantinescu & Vladiou

1. Mckiernan

مرتبط با موضوع پژوهش حاضر از جمله تاریخچه همترازخوانی، دآوری الکترونیکی انجام پذیرفته است. این در حالی است که در خصوص شناسایی و بررسی بخش همترازخوانی سامانه‌های مدیریت محتوای پایگاه نشریات پژوهشی انجام نگرفته است. بنابراین در پژوهش حاضر سعی بر این است تا با شناسایی و بررسی سامانه‌های مدیریت محتوای پایگاه نشریات بین‌المللی و ملی، قابلیت‌ها و امکانات سامانه‌ها را در بخش همترازخوانی شناسایی نموده و در یک ساختار منظم ارائه شود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، پژوهشی پیمایشی و از نوع کاربردی می‌باشد. این پژوهش، در ۳ مرحله انجام شد که این سه مرحله عبارتند از:

۱. مرحله اول: در مرحله اول امکانات و قابلیت‌های مورد نیاز در بخش همترازخوانی سامانه‌های پایگاه نشریات با استفاده از سیاهه واری واری حاصل از بررسی اسنادی و مطالعات کتابخانه‌ای از جمله مطالعه راهنماها، منوهای آموزشی و کلیه مستندات موجود، نظرسنجی و مصاحبه‌های انجام شده با چند تن از متخصصان از جمله نویسندگان و داوران مقالات بین‌المللی، سردبیران مجلات، مدیران سامانه‌های پایگاه نشریات و استادان رشته کتابداری، مشاهده وب‌سایت مجلات و بخش‌های متعدد سامانه‌ها، فیلم‌ها و اسلایدهای موجود، بررسی تجربی و عملی از طریق ثبت‌نام در سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات به‌عنوان نویسنده و داور و رهگیری مراحل مختلف مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس نتایج به‌دست آمده از پیمایش انجام شده در مرحله اول، سیاهه واری دوم حاوی عناصر و ویژگی‌های مورد نیاز در بخش همترازخوانی پایگاه نشریات ایجاد گردید.

گردآوری اطلاعات سیاهه واری تهیه شده بر اساس امکانات بخش همترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات است، لذا از اعتبار محتوایی برخوردار است. همچنین بنا به تعریف اعتبار صوری مبنی بر این که "ابزار تا چه حد به‌نظر می‌رسد آن چه را که مورد نظر است، اندازه‌گیری کند" (پاول، ۱۳۷۹)، سیاهه واری پژوهش حاضر دارای اعتبار صوری است، زیرا کلیه امکانات شناخته شده بخش همترازخوانی سامانه مدیریت نشریات مندرج در منابع معتبر اطلاعاتی در این زمینه را پوشش داده است. از سوی دیگر سیاهه مورد نظر پس از تهیه و تکمیل به رویت و تأیید پنج نفر از اساتید و متخصصان فن از جمله نویسندگان و داوران مقالات بین‌المللی، سردبیران، مدیران سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات رسیده است (این امر در اعتبار صوری یک ملاک است) لذا اعتبار صوری آن از این نظر مورد تأیید قرار گرفته است.

۲. مرحله دوم: در مرحله دوم، ویژگی‌های سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات (نمونه‌های انتخابی) با نتایج حاصل از سیاهه واری تهیه شده در مرحله اول مقایسه گردید. بدین ترتیب مشخص شد سیستم‌های مدیریت محتوای نشریات فعلی قابلیت تحقق چه میزان از عناصر و ویژگی‌های مورد نیاز در سامانه پایگاه نشریات را دارند و دارای چه کمبودهایی می‌باشند. با بررسی نتایج به‌دست آمده مشخص شد که یک سامانه مدیریت محتوای پایگاه نشریات مناسب باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد.

۳. مرحله سوم: در مرحله سوم با استفاده از نتایج مرحله دوم مقایسه پایگاه نشریات ملی و بین‌المللی انجام گرفت تا مشخص شود چه میزان از این عناصر را تحت پوشش قرار می‌دهند و به این ترتیب تفاوت بین سامانه‌های ایران و سامانه‌های بین‌المللی مشخص گردد.

جامعه مورد مطالعه

در این پژوهش جامعه تحقیق از دو جامعه مجزا تشکیل شده است: ۱. سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات داخلی، ۲. سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات خارجی.

ابزار گردآوری پژوهش حاضر دارای اعتبار محتوایی است. اعتبار محتوا نشان دهنده این است که ابزار اندازه‌گیری تا چه حد به اندازه‌گیری یک زمینه محتوایی خاص قادر است (پاول، ۱۳۷۹). از آنجا که در این بخش از تحقیق ابزار

نمونه‌ها می‌پردازد و از شیوه نمونه‌برداری تصادفی استفاده نمی‌کند.

به‌منظور فراهم نمودن امکان بررسی و تحلیل داده‌های آماری در این پژوهش از شیوه امتیازدهی لیکرت به امکانات اصلی و فرعی سامانه‌های مدیریت نشریات ادواری برحسب میزان حضور و کیفیت حضور آنها در سامانه‌های مورد بررسی اقدام شد. برای این منظور ابتدا برای هر یک از امکانات فرعی امتیازی بین ۰-۵ در نظر گرفته شد. در همین راستا در پژوهش حاضر در مواردی که میزان حضور بسیار کم بوده است معادل خیلی ضعیف، کم معادل ضعیف، متوسط معادل متوسط، زیاد معادل خوب و خیلی زیاد معادل عالی در نظر گرفته شده‌است.

بعد از جمع‌آوری و کدگذاری سیاهه‌های واریسی جهت تعیین رتبه مربوط به امکانات اصلی سامانه‌های مدیریت نشریات ادواری میانگین رتبه‌های به‌دست آمده برای عناصر سامانه‌های مورد بررسی تنظیم شد و با استفاده از نرم‌افزار اکسل ویرایش ۲۰۰۷ نمودارهای مربوطه تهیه گردید. در نهایت با طراحی نمودار کلی از سامانه‌های مورد بررسی به مقایسه سامانه‌ها پرداخته شد. برای توصیف داده‌ها از روشهای معمول در آمار توصیفی مانند تهیه جدول فراوانی، محاسبه شاخص‌های میانگین، رسم نمودارهای رادار و ستونی استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

پرسش اول: امکانات بخش هم‌ترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات ملی و بین‌المللی کدامند؟

بررسی و مطالعه انجام شده در مرحله اول پژوهش در زمینه عناصر مورد نیاز بخش هم‌ترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات به تهیه سیاهه واریسی با سه بخش اصلی منجر شد: ۱- امکانات مرحله ورود و ثبت نام در سامانه، ۲- امکانات پشتیبانی داور، ۳- امکانات صفحه اختصاصی داور.

در جدول ۱ امکانات و قابلیت‌های بخش هم‌ترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات در مرحله ورود و ثبت نام مشخص شده است.

در خصوص سامانه مدیریت پایگاه نشریات داخلی موارد سامانه مدیریت پایگاه نشریات شرکت یکتا وب افزار شرق؛ سامانه ارسال و داوری آنلاین مقالات^۱ مؤسسه تحقیق و توسعه پژوهشگران سلامت؛ سامانه مدیریت پایگاه نشریات شرکت‌های توسعه انفورماتیک ایران (ایرانت)؛ سامانه مدیریت پایگاه نشریات شرکت پارس آذرخش؛ سامانه مدیریت پایگاه نشریات شرکت توسعه نرم‌افزاری تک افزار؛ سامانه مدیریت پایگاه نشریات تهیه شده توسط سایت فست پیج^۲؛ سامانه مدیریت پایگاه نشریات دانشگاه علوم پزشکی اصفهان؛ سامانه مدیریت پایگاه نشریات شیدراوی مورد بررسی قرار گرفتند.

بعد از بررسی مستندات موجود در وب‌سایت شرکت‌های تولید کننده سامانه‌های مربوطه توسط پژوهشگر و نظرخواهی از چند تن از متخصصان سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات داخلی سه سامانه: سامانه مدیریت پایگاه نشریات شرکت یکتاوب افزار شرق؛ سامانه مدیریت پایگاه نشریات مؤسسه تحقیق و توسعه انفورماتیک ایران (ایرانت)؛ سامانه مدیریت پایگاه نشریات مؤسسه تحقیق و توسعه انفورماتیک ایران (ایرانت)؛ پژوهشگران سلامت از جامعه آماری به‌عنوان نمونه سامانه‌های داخلی انتخاب گردید.

قسمت دوم جامعه آماری شامل سامانه‌های پایگاه نشریات خارجی می‌باشد. در خصوص انتخاب سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات خارجی، برای تعیین جامعه تحقیق از سایت وردلکت^۳ استفاده شد و با جستجوی عبارت "periodical content management system" در این سایت سه نمونه از معتبرترین سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات دنیا شناسایی و جهت تحقیق فوق انتخاب گردید. این سامانه‌ها عبارتند از: EES؛ OJS؛ EM. در این پژوهش از نمونه‌برداری غیر تصادفی استفاده شد. روش استفاده شده برای نمونه‌برداری در این پژوهش شیوه غیر احتمالی و غیر تصادفی گزینشی یا هدف‌دار است که به روش Sampling Purposive شناخته می‌شود. در این روش محقق بر اساس سلیقه خود به انتخاب

جدول ۱. امکانات مرحله ورود و ثبت‌نام

صفحه پیش از ثبت‌نام نویسنده جهت کنترل اطلاعات شخصی (تکراری نبودن ثبت‌نام)	
فرم اطلاعات شخصی	صفحه ثبت‌نام
فرم اطلاعات استخدام کننده داور	
فرم مربوط به علایق و تخصص‌های موضوعی داور	
امکان تأیید اطلاعات وارد شده در فرم ثبت‌نام توسط داور	صفحه انتخاب نام کاربری و دریافت رمز عبور
انتخاب نام کاربری	
ارسال نام کاربری و رمز عبور از طریق پست الکترونیکی به داور	
دریافت رمز عبور جدید در صورت فراموش کردن رمز عبور قبلی	
تغییر رمز عبور در هر مرحله از فرایند ارسال مقاله	
وارد کردن چند آدرس پست الکترونیکی (جهت استفاده در مواقع ضروری مثل spam)	
روز آمد کردن اطلاعات شخصی وارد شده در فرم ثبت‌نام و دریافت رمز عبور جدید	
ثبت‌نام داور از سوی هیأت تحریریه یا سردبیر	

در بخش پشتیبانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات
 امکانات متعددی جهت پشتیبانی آموزشی و همچنین پشتیبانی
 قابلیت‌های بخش هم‌ترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه
 نشریات در بخش پشتیبانی ارائه شده است.
 فنی می‌تواند وجود داشته باشد. در جدول ۲ امکانات و

جدول ۲. امکانات و قابلیت‌های بخش پشتیبانی

بخش پشتیبانی
پشتیبانی آنلاین جهت پاسخگویی به مشکلات فنی و راهنمای داوران
منوی Help
منوی آموزشی Tutorial
کارگاه آموزشی آنلاین
فیلمهای آموزشی
امکان دانلود رایگان نرم‌افزارهای مورد نیاز داور مثل Adobe acrobat reader، نرم‌افزار سرعت ادبی، نرم‌افزار جهت ویرایش متن
دسترسی به امکاناتی جهت تماس با مجله (نشانی، شماره تماس، آدرس اینترنتی)
دریافت خودکار رهنمودهایی از سوی سردبیر و هیأت تحریریه جهت داوری موثرتر
انجام مکاتبات به صورت الکترونیکی در فضای مجازی
دسترسی به بانک اطلاعاتی متخصصین
اضافه شدن نام داور در بانک اطلاعات محققین
اضافه شدن نام داور در بانک اطلاعات داوران
دسترسی به تازه‌های مقالات مرتبط با تخصص موضوعی داور
ارسال تازه‌های مقالات مرتبط با زمینه موضوعی داور به ایمیل
ارسال خبرنامه نشریه به ایمیل داور
ارسال اطلاعیه به همراه فهرست مطالب مجله بعد از چاپ هر شماره نشریه برای داوران
دعوت آنلاین سردبیر از داور جهت داوری مقالات
اعلام آنلاین پذیرش یا عدم پذیرش دعوت داوری از سوی داور
دسترسی به آدرس اینترنتی مجله
امکان حذف نام داور توسط خود او از لیست داوران

امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزار همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در صفحه اختصاصی داور شامل سه بخش اصلی است که عبارتند از: ۱- بخش درخواست‌های جدید (مقالات جدید) جهت داوری، ۲- پوشه داوری‌های معلق (مقالات فعال)، ۳- پوشه داوری‌های قبلی و داوری‌های تکمیل نشده.

امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزار همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در بخش درخواست‌های جدید صفحه اختصاصی داور در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. امکانات و قابلیت‌های بخش درخواست‌های جدید صفحه اختصاصی داور

قابلیت مشاهده عنوان مقاله
دسترسی به چکیده مقاله
در بعضی موارد دسترسی به فایل مقاله
انتخاب گزینه پذیرش دعوت
انتقال اتوماتیک مقاله از پوشه درخواست‌های جدید به پوشه داوری‌های با انتخاب گزینه پذیرش دعوت
نپذیرفتن دعوت داوری
امکان ذکر دلایل نپذیرفتن مقاله جهت داوری
امکان معرفی سایر داوران به سردبیر در صورت نپذیرفتن داوری مقاله توسط داور مربوطه
حذف اتوماتیک نام مقاله از فهرست مقالات رسیده در صورت نپذیرفتن داوری

امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزار همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در بخش داوری‌های قبلی و تکمیل نشده صفحه اختصاصی داور در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. امکانات و قابلیت‌های بخش داوری‌های قبلی و تکمیل نشده

مشاهده عنوان مقالات داوری شده
دسترسی به فایل‌های اصلی مقالات داوری شده
دسترسی به نظرات داور بر اساس تاریخ ارسال نتایج داوری
ذخیره نظرات پیشین ارسالی داور در سیستم در صورت تغییر فرم داوری
پوشه داوری‌های تکمیل نشده

امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزار همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در بخش داوری‌های معلق (مقالات فعال) صفحه اختصاصی داور در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. امکانات و قابلیت‌ها در بخش داوری‌های معلق (مقالات فعال)

دسترسی به راهنما (دستور العمل)
دسترسی به فرم داوری مطابق با معیارهای مجله
مطالعه آنلاین مقاله با کلیک بر روی عنوان مقاله (فرم داوری آنلاین ^۱)
مطالعه آفلاین مقاله در صورت ذخیره نمودن فایل مقاله (فرم داوری آفلاین ^۲)

دانلود فایل مقاله با فرمت pdf (بدون مشخصات نویسنده)	
دانلود فایل‌های ضمیمه	
تهیه نسخه چاپی از فایل مقاله	
دسترسی به موتورهای جستجوی کتابشناختی جهت کنترل مقاله	
استفاده از نرم‌افزارهایی جهت کنترل استنادهای مقاله	
استفاده از نرم‌افزارهایی جهت کنترل متن کامل مقاله (گرامر، املائی و...)	
استفاده از سیستم‌های یابنده سرقت ادبی (سیستم‌های مبتنی بر وب)	
دسترسی سریع‌تر داوران به منابع استنادی جهت داوری موثرتر	
کاهش زمان و ویرایش مقالات و تهیه منابع مرجع صحیح در مقاله منتشر شده	
فرمت بندی مجدد استنادات	
دانلود فایل Word منابع اصلاح شده توسط ویراستار در مرحله ویرایش مقالات	
قابل دسترسی بودن فایل منابع اصلاح شده برای داور در مرحله تجدید نظر مقاله	
ابزاری جهت تشخیص اتوماتیک انواع منابع و ویرایش منابع مجله مطابق با سبک انتشارات	
دسترسی به صفحه اختصاصی جهت ارائه پیشنهادات و توضیحات به سردبیر یا هیأت تحریریه	
ثبت و ذخیره کلیه فرایندهای داوری مقاله به صورت اتوماتیک	
امکان ذخیره فرایند داوری در هر زمان و ادامه کار در فرصت دیگر	
امکان ویرایش داوری‌ها و بررسی‌های انجام گرفته	
ارسال فایل‌های پیشنهادی داور برای سردبیر یا نویسنده مقاله جهت اصلاح مقاله	
ارسال پیشنهادات جهت اصلاح یا توسعه فرم‌های داوری	
ارسال آنلاین نتایج داوری به دفتر مجله	
ارسال ایمیل اعلام به سردبیر جهت اطلاع‌رسانی از اتمام فرایند داوری	
حذف اتوماتیک نام داور در صورت عدم پاسخ‌گویی به نامه داوری (بعد از ارسال نامه یادآوری)	
تاریخ دعوت سردبیر از داور جهت داوری	دسترسی به جدول زمانی داور
تاریخ موافقت داور جهت داوری مقاله	
تاریخ ارسال مقاله برای داوری	
تاریخ رسیدن داوری	
تاریخ اعمال آخرین تغییرات	

در جدول ۶ و نمودار ۱ میزان حضور امکانات و قابلیت‌های بخش هم‌ترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در مرحله ورود و ثبت‌نام ارائه شده است.

پرسش دوم: میزان حضور امکانات و قابلیت‌های بخش هم‌ترازخوانی در سامانه‌های مدیریت نشریات (نمونه‌های انتخابی) چقدر است؟

جدول ۶. میانگین حضور امکانات و قابلیت‌های مرحله ورود و ثبت‌نام

میانگین کلی سه پایگاه خارجی	سامانه‌های خارجی			میانگین کلی سه پایگاه داخلی	سامانه‌های داخلی			امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزار همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در مرحله ورود و ثبت‌نام
	EM	OJS	EES		پژوهشگران سلامت	یکتاوب افزار شرق	انفورماتیک	
	میانگین امتیاز ۵-۰				میانگین امتیاز ۵-۰			
۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	صفحه پیش از ثبت‌نام نویسنده جهت کنترل اطلاعات شخصی (تکراری نبودن ثبت‌نام)
۵	۵	۵	۵	۶۶.۴	۵.۴	۵	۵.۴	صفحه ثبت‌نام
۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	صفحه انتخاب نام کاربری و دریافت رمز عبور
۵	۵	۵	۵	۰	۰	۰	۰	ثبت‌نام داور از سوی هیأت تحریریه یا سردبیر
۵	۵	۵	۵	۶۶۵.۳	۶۲۵.۳	۷۵.۳	۶۲۵.۳	جمع کل

در جدول ۷ میزان حضور امکانات و قابلیت‌های بخش همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در بخش پشتیبانی ارائه شده است.

میزان حضور امکانات و قابلیت‌های مشخص شده در مرحله اول پژوهش در بخش ورود و ثبت‌نام در سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات سه سامانه خارجی (EES, OJS, EM) با بالاترین امتیاز و در سامانه‌های انفورماتیک و پژوهشگران سلامت با کمترین امتیاز مشخص شد.

جدول ۷. میانگین حضور امکانات و قابلیت‌های بخش پشتیبانی

میانگین کلی سه پایگاه خارجی	سامانه‌های خارجی			میانگین کلی سه پایگاه داخلی	سامانه‌های داخلی			میانگین حضور امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزار همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در بخش پشتیبانی
	EM	OJS	EES		پژوهشگران سلامت	یکتاوب افزار شرق	انفورماتیک	
	میانگین امتیاز ۵-۰				میانگین امتیاز ۵-۰			
۵	۵	۵	۵	۴۴.۴	۳۳.۴	۶۶.۴	۳۳.۴	پشتیبانی

سلامت با کمترین امتیاز مشخص شد. از میان سامانه‌های داخلی سامانه یکتاوب افزار شرق بالاترین امتیاز را دارا می‌باشد. در جدول ۸ میزان حضور امکانات و قابلیت‌های بخش درخواست‌های جدید صفحه اختصاصی داور ارائه شده است.

میزان حضور امکانات و قابلیت‌های مشخص شده در مرحله اول پژوهش در بخش پشتیبانی در سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات سه سامانه خارجی (EES, OJS, EM) با بالاترین امتیاز و در سامانه‌های انفورماتیک و پژوهشگران سلامت با کمترین امتیاز مشخص شد.

جدول ۸. میانگین حضور امکانات و قابلیت‌های بخش درخواست‌های جدید صفحه اختصاصی داور

میانگین کلی سه پایگاه خارجی	سامانه‌های خارجی			میانگین کلی سه پایگاه داخلی	سامانه‌های داخلی			میانگین حضور امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزار همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در صفحه اختصاصی بخش درخواست‌های جدید
	EM	OJS	EES		پژوهشگران سلامت	یکتاوب افزار شرق	انفورماتیک	
	میانگین امتیاز ۵-۰				میانگین امتیاز ۵-۰			
۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	درخواست‌های جدید

میزان حضور امکانات و قابلیت‌های مشخص شده در مرحله اول پژوهش در بخش درخواست‌های جدید صفحه اختصاصی داور در همه نمونه‌های مورد مطالعه با بالاترین امتیاز مشخص شد.

در جدول ۹ میزان حضور امکانات و قابلیت‌های بخش درخواست‌های جدید صفحه اختصاصی داور ارائه شده است.

جدول ۹. میانگین حضور امکانات و قابلیت‌های بخش داوری‌های قبلی و تکمیل نشده

میانگین کلی سه پایگاه خارجی	سامانه‌های خارجی			میانگین کلی سه پایگاه داخلی	سامانه‌های داخلی			میانگین حضور امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزار همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در صفحه اختصاصی بخش داوری‌های قبلی و تکمیل نشده
	EM	OJS	EES		پژوهشگران سلامت	یکتاوب افزارشرق	انفورماتیک	
	میانگین امتیاز ۵-۰				میانگین امتیاز ۵-۰			
۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۵	داوری‌های قبلی و تکمیل نشده

میزان حضور امکانات و قابلیت‌های مشخص شده در مرحله اول پژوهش در بخش داوری‌های قبلی و تکمیل نشده صفحه اختصاصی داور در همه نمونه‌های مورد مطالعه با بالاترین امتیاز مشخص شد.

در جدول ۱۰ میزان حضور امکانات و قابلیت‌های بخش داوری‌های معلق (مقالات جدید) ارائه شده است.

جدول ۱۰. میانگین حضور امکانات و قابلیت‌های بخش داوری‌های معلق (مقالات جدید)

میانگین کلی سه پایگاه خارجی	سامانه‌های خارجی			میانگین کلی سه پایگاه داخلی	سامانه‌های داخلی			میانگین حضور امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزار همترازخوانی سامانه‌های مدیریت نشریات در صفحه اختصاصی بخش داوری‌های معلق (مقالات جدید)
	EM	OJS	EES		پژوهشگران سلامت	یکتاوب افزارشرق	انفورماتیک	
	میانگین امتیاز ۵-۰				میانگین امتیاز ۵-۰			
۳۳.۴	۵.۴	۵.۴	۴	۸۳.۳	۵.۳	۴	۴	داوری‌های معلق (مقالات جدید)

از امکانات موجود در بخش همترازخوانی سامانه‌ها مربوط به سامانه‌های مدیریت محتوای پایگاه نشریات سه سیستم بین‌المللی OJS، EES، EM می‌باشد. از بین سامانه‌های خارجی سامانه‌های OJS، EM با میانگین یکسان بیشترین امکانات و قابلیت‌ها را دارا می‌باشند و از بین سامانه‌های داخلی سامانه مدیریت نشریات شرکت یکتاوب با اختلاف جزئی با سیستم‌های بین‌المللی هم سطح می‌باشد و امکانات موجود در سامانه مدیریت نشریات شرکت یکتاوب نسبت به دو سیستم داخلی (نیلوفر و پژوهشگران سلامت) بالاترین امتیاز را دارا می‌باشد.

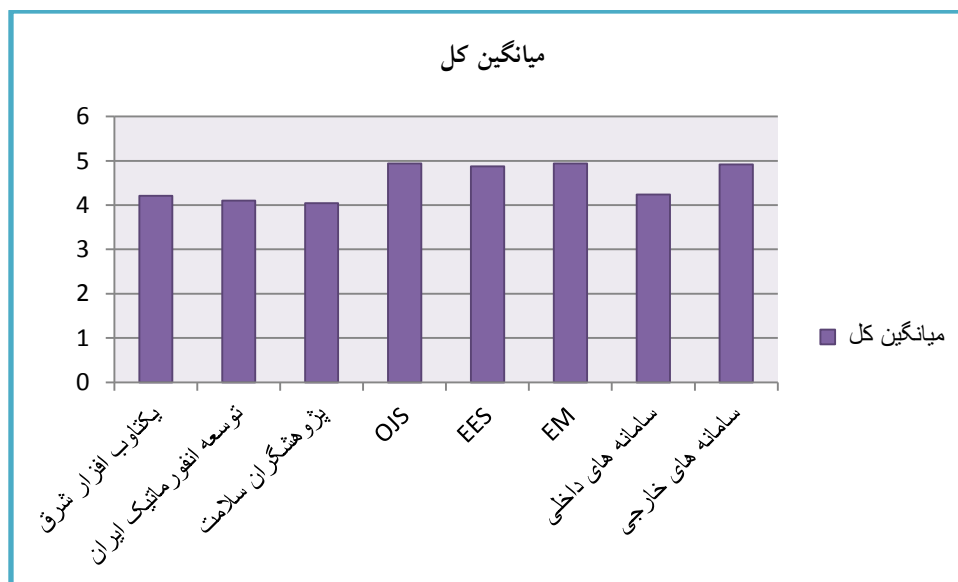
میزان حضور امکانات و قابلیت‌های مشخص شده در مرحله اول پژوهش در بخش داوری‌های معلق (مقالات جدید) صفحه اختصاصی داور در دو نمونه خارجی (OJS، EM) بالاترین امتیاز و در سامانه پژوهشگران سلامت پایین‌ترین امتیاز مشخص شد.

سؤال سوم: کدامیک از سامانه‌های مورد بررسی بیشترین امکانات و قابلیت‌های بخش همترازخوانی را دارا می‌باشد؟

در جدول ۱۱ و نمودار ۱ مقایسه سامانه‌های ملی و بین‌المللی به‌طور کلی نمایش داده شده است. همان‌طوری که در جدول ۱۱ و نمودار ۱ مشخص شده بیشترین امتیاز دریافتی

جدول ۱۱. میانگین کلی حضور امکانات و قابلیت‌ها در سامانه‌های مورد بررسی

میانگین کلی سه پایگاه خارجی	سامانه‌های خارجی			میانگین کلی سه پایگاه داخلی	سامانه‌های داخلی			میانگین کلی حضور امکانات
	EM	OJS	EES		پژوهشگران سلامت	یکتاوب افزار شرق	انفورماتیک	
	میانگین امتیاز ۰-۵				میانگین امتیاز ۰-۵			
۸۶۶.۴	۹.۴	۹.۴	۸.۴	۳۸۷.۴	۲۹۱.۴	۴۸۲.۴	۳۹۱.۴	

نمودار ۱. نمایش میانگین کلی امکانات و قابلیت‌های همترازخوانی در سامانه مدیریت پایگاه نشریات (نمونه‌های انتخابی)

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش، کلیه امکانات موجود در سامانه‌های مدیریت محتوای نشریات ادواری به‌منظور حذف هزینه‌های اضافی موجود در روش‌های سنتی و همچنین کاهش بازه زمانی ارسال مقاله تا چاپ آن و ایجاد رابطه تعاملی بین کاربران مختلف از جمله نویسندگان و داوران با مدیران و اعضای هیأت تحریریه می‌باشد.

در پژوهش حاضر، علاوه بر نتایج پژوهش‌های شیخ شعاعی (۱۳۸۷)، مک کران^۱ (۲۰۰۲)، کانستانینسکو و ویلادو^۲ (۲۰۱۰)، در رابطه با یکسری امکانات و قابلیت‌های نرم‌افزارهای داوری، به ارائه امکانات و قابلیت‌های بخش همترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات به‌طور

سیستماتیک و منظم پرداخته است و علاوه بر آن میزان حضور این امکانات در سه سامانه ملی و سه سامانه بین‌المللی مورد بررسی قرار گرفت.

همچنین پژوهشگران با انجام مقایسه بین سامانه‌ها، به این نتیجه رسیدند که سامانه‌های خارجی از لحاظ حضور امکانات و قابلیت‌ها بالاترین امتیاز را دارا هستند و در بین سامانه‌های داخلی شرکت یکتاوب نسبت به سامانه‌های توسعه انفورماتیک ایران و پژوهشگران سلامت بالاترین امتیاز را دارا می‌باشد.

نتایج پژوهش در بخش اول می‌تواند کاربرد و مزایای متعددی داشته باشد. در بخش اول پژوهش ضمن تهیه یک سیاهه واری در زمینه امکانات و قابلیت‌های همترازخوانی سامانه‌های مدیریت پایگاه نشریات، این امکان را نیز فراهم آورده است تا استفاده‌کنندگان قادر به انتخاب و تصمیم‌گیری

1. Mckiernan
2. Constantinescu & Vladioiu

شیخ شعاعی، فاطمه (۱۳۸۸) ویژگی‌های ضروری برای نرم‌افزار مدیریت محتوا و داوری مجله‌های علمی، فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، ۲۵، ۲، ۲۸۹-۳۱۵.

علیپور حافظی، مهدی (۱۳۹۱) مشکلات و کاستی‌های فرایند داوری در نشریات علمی، کلیات کتاب ماه، اطلاعات و ارتباطات و دانش‌شناسی، ۱۱، ۹، ۳۸.

علیدوستی، سیروس؛ ابویی اردکان، محمد؛ میرزایی، سید آیت‌الله و شیخ شعاعی، فاطمه (۱۳۸۷) بررسی وضعیت فرایند داوری مقالات در مجلات معتبر علمی ایران، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران. ۸-۹.

فتاحی، سید رحمت‌الله (۱۳۹۰) مجله‌های علمی پژوهشی و مساله داوری مقاله‌ها (یادداشت سردبیر)، فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، ۲۷، ۱، ۳-۱.

میرزایی، سید آیت‌الله. (۱۳۹۲). *مرامنامه اخلاقی نشریات علمی*، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

میرزایی، سید آیت‌الله؛ ابویی اردکان، محمد؛ قاراخانی، معصومه و شیخ شعاعی، فاطمه (۱۳۸۶) هم‌ترازخوانی در مجلات علمی: مطالعه موردی مجله جامعه‌شناسی ایران، مجله جامعه‌شناسی ایران، ۷، ۴، ۱۴۷-۱۷۹.

اصولی و بهینه باشند. همچنین به تولیدکنندگان سیستم‌های مورد مطالعه، این امکان را می‌دهد تا ضمن برطرف کردن نقاط ضعف و قوت با معیارها و مؤلفه‌های موجود در این زمینه و درجه اهمیت هر یک از آنها بهتر آشنا شده و در طراحی و توسعه آتی خود از آنها بهره بگیرند. علاوه بر آن داوران با امکانات و قابلیت‌های موجود در این سامانه‌ها جهت انجام فرایند داوری و همچنین کنترل و مدیریت موارد داوری شده یا در دست داوری آشنا می‌شوند.

منابع

ابویی اردکان، محمد و دیگران. (۱۳۹۱). *فرایند داوری مقالات در مجلات علمی ایران*. پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات. بازیابی شده در ۲۰ ددی، ۱۳۹۱، دسترس پذیر در: <http://jlist.irandoc.ac.ir>
پاول، رونالد. (۱۳۷۳). *روش‌های اساسی پژوهش برای کتابداران*. نجلا حریری. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، مرکز انتشارات ملی.
حری، عباس. (۱۳۹۰). "اخلاق انتشارات علمی". تهران: انتشارات تخت جمشید.

Constantinescu, Z. & Vlădoiu, M. (2010). The bMIF journal's online peer review system. *Universităţii Petrol – Gaze din ploieşti*, 1: 1

Gould, T. H P. (2009). The future of academic publishing: application of the Long-Tail theory; *Springer's publishing research quarterly*, 25 (4).

McKiernan, G. (2002). Web-based journal manuscript management and Peer-Review systems and services; *library hi tech news*, 19 (7) , 31-43, available at <http://www.public.iastate.edu/~gerrymck/PeerSoftpdf>, 2002, accessed May 2010

Meyers, B. (2004). Peer review software: has it made a mark on the world of scholarly journals?; *Aries systems corporation*, available at www.editorialmanager.com/homepage/resources/peerreview.pdf, accessed / may 2013

Pavey, p. Proberts†, S. & Brailsford, D. (2000). The development of an on-line submission and peer review system; *electronic publishing research group*, available at: eprints.nottingham.ac.uk/199/1/Pavey00.pdf

Williamson, A. (2003). What will happen to peer review?; *Learned Publishing* 16 (1) , 15-20

Ware, M. (2005). E-Only journals: is it time to drop print?; *Learned publishing*, 18 (3) , 193-199.

Willinsky, J. (2007). *The access principle: The case for open access to research and scholarship*; cambridge, MA: MIT press, in press, 2010